HOTĂRÂREA CURȚII (Camera a patra)

20 septembrie 2018 *

„Trimitere preliminară – Ajutoare de stat – Articolul 108 alineatul (3) TFUE – Regulamentul (CE) nr. 794/2004 – Scheme de ajutoare notificate – Articolul 4 – Modificare a unui ajutor existent – Creștere semnificativă a venitului din taxele alocate finanțării unor scheme de ajutoare în raport cu previziunile notificate Comisiei Europene – Prag de 20 % din bugetul inițial”

În cauza C-510/16,

având ca obiect o cerere de decizie preliminară formulată în temeiul articolului 267 TFUE de Conseil d'État (Franța), prin decizia din 21 septembrie 2016, primită de Curte la 29 septembrie 2016, în procedura

Carrefour Hypermarchés SAS,

Fnac Paris,

Fnac Direct,

Relais Fnac,

Codirep,

Fnac Périphérie

împotriva

Ministre des Finances et des Comptes publics,

CURTEA (Camera a patra),

compusă din domnul T. von Danwitz (raportor), președinte de cameră, domnii C. Vajda și E. Juhász, doamna K. Jürimäe și domnul C. Lycourgos, judecători,

avocat general: domnul N. Wahl,

grefier: doamna V. Giacobbo-Peyronnel, administrator,

având în vedere procedura scrisă și în urma ședinței din 21 septembrie 2017,

* Limba de procedură: franceza.

luând în considerare observațiile prezentate:

– pentru Carrefour Hypermarchés SAS, Fnac Paris, Fnac Direct, Relais Fnac, Codirep și Fnac Périphérie, de C. Rameix-Seguin și de É. Meier, avocați;

– pentru guvernul francez, de D. Colas și de J. Bousin, în calitate de agenți;

– pentru guvernul elen, de S. Charitaki și de S. Papaioannou, în calitate de agenți;

– pentru guvernul italian, de G. Palmieri, în calitate de agent, asistată de S. Fiorentino, avvocato dello Stato;

– pentru Comisia Europeană, de B. Stromsky și de K. Blanck-Putz, în calitate de agenți,

după ascultarea concluziilor avocatului general în ședința din 30 noiembrie 2017,

pronunță prezenta

Hotărâre

1 Cererea de decizie preliminară privește interpretarea articolului 108 alineatul (3) TFUE, precum și a articolului 4 din Regulamentul (CE) nr. 794/2004 al Comisiei din 21 aprilie 2004 de punere în aplicare a Regulamentului (CE) nr. 659/1999 al Consiliului de stabilire a normelor de aplicare a articolului [108 TFUE] (JO 2004, L 140, p. 1, rectificare în JO 2005, L 25, p. 74, Ediție specială, 08/vol. 2, p. 42).

2 Această cerere a fost formulată în cadrul unor litigii între Carrefour Hypermarchés SAS, Fnac Paris, Fnac Direct, Relais Fnac, Codirep și Fnac Périphérie, pe de o parte, și ministre des Finances et des Comptes publics [ministrul finanțelor publice, Franța], pe de altă parte, în legătură cu restituirea unei taxe pe vânzările și închirierile de videograme plătite de aceste societăți.

Cadrul juridic

Regulamentul (CE) nr. 659/1999

3 Articolul 1 din Regulamentul (CE) nr. 659/1999 al Consiliului din 22 martie 1999 de stabilire a normelor de aplicare a articolului [108 TFUE] (JO 1999, L 83, p. 1, Ediție specială, 08/vol. 1, p. 41) prevede:

„În sensul prezentului regulament, termenii de mai jos au următorul înțeles:

(a) «ajutor» înseamnă orice măsură care îndeplinește toate criteriile prevăzute la articolul [107 alineatul (1) TFUE];

(b) «ajutor existent» înseamnă:
   (i) […] orice ajutor care a existat înainte de intrarea în vigoare a tratatului [FUE] în aceste state membre, respectiv schemele de ajutor și ajutoarele individuale puse în aplicare anterior și care se aplică și ulterior intrării în vigoare menționate;
   (ii) ajutorul autorizat, respectiv schemele de ajutor și ajutoarele individuale care au fost autorizate de Comisie sau Consiliu;

   […]

(c) «ajutor nou» înseamnă orice ajutor, respectiv orice schemă de ajutor și orice ajutor individual care nu este ajutor existent, inclusiv modificările ajutoarelor existente;

[…]”

Regulamentul nr. 794/2004

4 Potrivit considerentului (4) al Regulamentului nr. 794/2004:

„Pentru a asigura securitatea juridică, trebuie să se specifice clar că creșterile reduse, de până la 20 %, ale bugetului inițial al unei scheme de ajutor, în special pentru a ține seama de efectele inflației, nu trebuie notificate Comisiei, deoarece sunt puțin susceptibile să afecteze evaluarea inițială a Comisiei cu privire la compatibilitatea schemei sub rezerva că celelalte condiții din schema de ajutor rămân neschimbate.”

5 Articolul 4 din acest regulament, intitulat „Procedura de notificare simplificată pentru anumite modificări aduse ajutoarelor existente”, prevede:

„(1) În sensul articolului 1, litera (c) din Regulamentul [nr. 659/1999], o modificare a unui ajutor existent înseamnă orice schimbare, alta decât modificările de natură pur formală sau administrativă, care nu poate afecta evaluarea compatibilității măsurii de ajutor cu piața comună. Cu toate acestea, o creștere a bugetului inițial al unei scheme de ajutor existente cu până la 20 % nu se consideră o modificare a ajutorului existent.

(2) Următoarele modificări ale ajutorului existent se notifică prin intermediul formularului de notificare simplificat prevăzut la anexa II:

(a) creșterile bugetului unei scheme de ajutor autorizate care depășesc 20 %;

[…]”

Litigiul principal și întrebările preliminare

6 Prin Decizia C(2006) 832 final din 22 martie 2006 (ajutoarele NN 84/2004 și N 95/2004 – Franța, Scheme de ajutoare pentru sectoarele cinematografiei și audiovizualului, denumită în continuare „Decizia din 2006”), Comisia a declarat compatibile cu piața internă mai multe scheme de ajutoare pentru sectoarele cinematografiei și audiovizualului instituite de Republica Franceză. Aceste scheme sunt finanțate de Centre national du cinema et de l’image animée (Centrul Național pentru Cinematografie și Imagini Animate, denumit în continuare „CNC”), bugetul acestui organism provenind în principal din venitul obținut din trei taxe, și anume taxa pe biletele de cinema, taxa pe serviciile de televiziune și taxa pe vânzările și închirierile de videograme pentru uzul privat al publicului (denumite în continuare împreună „cele trei taxe”).

7 Prin Decizia C(2007) 3230 final din 10 iulie 2007 (ajutorul de stat N 192/2007 – Franța, modificarea schemei de ajutor NN 84/2004 – Susținerea sectoarelor cinematografiei și producției audiovizuale în Franța – Modernizarea dispozitivului de contribuție a sectorului de televiziune la susținerea cinematografiei și a audiovizualului, denumită în continuare „Decizia din 2007”), Comisia a aprobat o modificare a modalității de finanțare a schemelor de ajutoare menționate, ca urmare a unei reforme a taxei pe serviciile de televiziune.

8 Reclamantele din litigiul principal au solicitat restituirea taxei pe vânzările și închirierile de videograme pentru uzul privat al publicului care a fost plătită de Carrefour Hypermarchés în anii 2008 și 2009 și de celelalte societăți în anii 2009-2011. Ele arată că această taxă a fost percepută cu încălcarea articolului 108 alineatul (3) TFUE, întrucât Republica Franceză nu a notificat Comisiei creșterea pe care a cunoscut-o venitul global din cele trei taxe între anii 2007 și 2011 (denumită în continuare „perioada în cauză"). Potrivit reclamantelor din litigiul principal, care se întemeiază pe un raport al Cour des comptes (Curtea de Conturi, Franța) emis în luna august 2012 și privind administrarea și finanțarea CNC (denumit în continuare „raportul Curții de Conturi"), această creștere a determinat o modificare substanțială a modului de finanțare a schemelor de ajutoare care depășește pragul de 20 % stabilit la articolul 4 din Regulamentul nr. 794/2004.

9 În acest context, instanța de trimitere arată că, deși Decizia din 2007 cuprindea previziuni potrivit cărora reforma taxei pe serviciile de televiziune, care se află în principal la originea creșterii resurselor CNC în perioada în cauză, putea, în ipoteza cea mai favorabilă, să conducă la o creștere a veniturilor din această taxă de până la 16,5 milioane de euro pe an, această creștere s-a ridicat, în realitate, potrivit raportului Curții de Conturi, în medie, la 67 de milioane de euro în această perioadă. Astfel, Comisia și-ar fi întemeiat Decizia din 2007 pe previziuni care s-au dovedit ulterior a fi inexacte.

10 În aceste condiții, Conseil d'État (Consiliul de Stat, Franța) a hotărât să suspende judecarea cauzei și să adreseze Curții următoarele întrebări preliminare:

„1) În cazul unei scheme de ajutor finanțate din resursele alocate, atunci când un stat membru a notificat corespunzător cerințelor legale, anterior punerii lor în aplicare, modificările juridice care au o incidență semnificativă asupra acestei scheme și în special pe cele cu privire la modalitatea sa de finanțare, o creștere semnificativă a veniturilor generate de resursele fiscale alocate schemei în raport cu previziunile furnizate Comisiei Europene constituie o modificare substanțială în sensul alineatului (3) al articolului 108 TFUE, de natură să justifice o nouă notificare?

2) În același caz, cum se aplică articolul 4 din Regulamentul nr. 794/2004, în temeiul căruia o creștere care depășește 20 % a bugetului inițial al unei scheme de ajutor existente constituie o modificare a acestei scheme de ajutor, și în special:
   a) cum se combină el cu caracterul prealabil al obligației de notificare a unei scheme de ajutoare stabilite la articolul 108 alineatul (3) TFUE?
   b) în cazul în care depășirea pragului de 20 % din bugetul inițial al unei scheme de ajutor existente prevăzut la articolul 4 din Regulamentul nr. 794/2004 justifică o nouă notificare, acest prag trebuie apreciat în raport cu cuantumul veniturilor alocate schemei de ajutor sau în raport cu cheltuielile acordate efectiv beneficiarilor, cu excluderea sumelor care au fost integrate într-un fond de rezervă sau a celor care au făcut obiectul unor prelevări în favoarea statului?
   c) presupunând că respectarea acestui prag de 20 % trebuie apreciată în raport cu cheltuielile consacrate schemei de ajutor, o asemenea apreciere trebuie efectuată comparând plafonul global al cheltuielilor care figurează în decizia de aprobare cu bugetul global acordat ulterior pentru toate ajutoarele de către organismul care le alocă sau comparând plafoanele notificate în temeiul fiecăreia dintre categoriile de ajutoare identificate în această decizie cu linia bugetară corespunzătoare a acestui organism?"

Cu privire la întrebările preliminare

Cu privire la admisibilitate

11 Guvernul italian susține că întrebările preliminare au un caracter ipotetic și sunt, prin urmare, inadmisibile.

12 Or, prin intermediul acestor întrebări, instanța de trimitere solicită în esență să se stabilească dacă cele trei taxe au fost percepute, în perioada în cauză, cu încălcarea articolului 108 alineatul (3) TFUE. Întrebările menționate se înscriu în cadrul unui litigiu privind cereri de rambursare a uneia dintre aceste taxe, și anume taxa pe vânzările și închirierile de videograme pentru uzul privat al publicului. Această instanță se întemeiază, în plus, pe premisa că această taxă constituie efectiv o parte integrantă dintr-o măsură de ajutor, în sensul articolului 107 alineatul (1) TFUE. În aceste condiții, întrebările menționate au o legătură directă cu obiectul litigiului principal și nu au, așadar, un caracter pur ipotetic. Prin urmare, întrebările preliminare sunt admisibile.

Cu privire la fond

13 Prin intermediul întrebărilor formulate, care trebuie analizate împreună, instanța de trimitere solicită în esență să se stabilească dacă o creștere semnificativă a veniturilor obținute din taxele care au ca obiect finanțarea mai multor scheme de ajutoare autorizate în raport cu previziunile notificate Comisiei, precum cea în discuție în litigiul principal, constituie o modificare a unui ajutor existent, în sensul articolului 1 litera (c) din Regulamentul nr. 659/1999 și al articolului 4 alineatul (1) prima teză din Regulamentul nr. 794/2004, interpretate în lumina articolului 108 alineatul (3) TFUE. În această privință, ea solicită Curții să se pronunțe în special cu privire la modalitatea în care trebuie apreciat pragul de 20 % prevăzut la articolul 4 alineatul (1) a doua teză din acest din urmă regulament și cu privire la aspectul dacă acest prag trebuie examinat în raport cu veniturile alocate schemelor de ajutoare în discuție în litigiul principal sau în raport cu ajutoarele efectiv acordate.

14 Cu titlu introductiv, Curtea a statuat în mod repetat că taxele nu intră în domeniul de aplicare al dispozițiilor tratatului privind ajutoarele de stat, cu excepția cazului în care acestea constituie modul de finanțare a unei măsuri de ajutor, astfel încât ele să facă parte integrantă din această măsură. Atunci când modul de finanțare a unui ajutor prin intermediul unei taxe face parte integrantă din măsura de ajutor, consecințele care decurg din încălcarea de către autoritățile naționale a interdicției de punere în aplicare prevăzute la articolul 108 alineatul (3) ultima teză TFUE se extind și asupra acestui aspect al măsurii de ajutor, astfel încât autoritățile naționale sunt obligate, în principiu, să ramburseze taxele percepute cu încălcarea dreptului Uniunii (a se vedea în acest sens Hotărârea din 13 ianuarie 2005, Streekgewest, C-174/02, EU:C:2005:10, punctele 16, 24 și 25, Hotărârea din 27 octombrie 2005, Distribution Casino France și alții, C-266/04-C-270/04, C-276/04 și C-321/04-C-325/04, EU:C:2005:657, punctul 35, Hotărârea din 7 septembrie 2006, Laboratoires Boiron, C-526/04, EU:C:2006:528, punctul 43 și jurisprudența citată, precum și Hotărârea din 10 noiembrie 2016, DTS Distribuidora de Televisión Digital/Comisia, C-449/14 P, EU:C:2016:848, punctul 65 și jurisprudența citată).

15 În măsura în care instanța de trimitere se referă, în cuprinsul întrebărilor adresate Curții, la cazul „unei scheme de ajutor finanțate din resurse alocate”, întrebările preliminare trebuie înțelese în sensul că se bazează pe premisa conform căreia cele trei taxe făceau parte integrantă, în perioada în cauză, din schemele de ajutoare în discuție.

16 Desigur, în cadrul celei de a doua întrebări, instanța de trimitere stabilește o diferență între veniturile CNC alocate schemelor de ajutoare în discuție în litigiul principal și cheltuielile acordate efectiv beneficiarilor acestor scheme, făcând referire la sume puse în rezervă și la prelevări efectuate în favoarea bugetului general al statului. Cu toate acestea, deși aceste elemente ar putea să se dovedească de asemenea relevante pentru a analiza dacă cele trei taxe făceau parte integrantă, în perioada în cauză, din schemele menționate, instanța de trimitere nu le amintește decât pentru a solicita Curții să se pronunțe cu privire la relevanța lor, în cadrul examinării respectării pragului de 20 % prevăzut la articolul 4 alineatul (1) a doua teza din Regulamentul nr. 794/2004.

17 În această privință, trebuie amintit că, în cadrul cooperării dintre Curte și instanțele naționale, instituită prin articolul 267 TFUE, numai instanța națională care este sesizată cu soluționarea litigiului și care trebuie să își asume responsabilitatea pentru hotărârea judecătorească ce urmează a fi pronunțată are competența să aprecieze, luând în considerare particularitățile cauzei, atât necesitatea unei decizii preliminare pentru a fi în măsură să pronunțe propria hotărâre, cât și pertinența întrebărilor pe care le adresează Curții (Hotărârea din 23 ianuarie 2018, F. Hoffmann-La Roche și alții, C-179/16, EU:C:2018:25, punctul 44, precum și Hotărârea din 29 mai 2018, Liga van Moskeeën en Islamitische Organisaties Provincie Antwerpen și alții, C-426/16, EU:C:2018:335, punctul 30 și jurisprudența citată). Curtea poate însă furniza instanței de trimitere toate elementele de interpretare a dreptului Uniunii care îi pot fi utile acesteia pentru a verifica temeinicia premisei care stă la baza întrebărilor preliminare (a se vedea în acest sens Hotărârea din 26 mai 2016, Bookit, C-607/14, EU:C:2016:355, punctele 22-28).

18 Guvernul francez a susținut în fața Curții că, în perioada în cauză, cele trei taxe nu făceau parte integrantă din schemele de ajutoare în discuție în litigiul principal, în special pentru motivul că nu exista o corelație financiară între venitul din acele taxe și cuantumul ajutoarelor acordate și că, spre deosebire de acest venit, acest cuantum nu crescuse. Deși recunoaște că dreptul național cuprinde o dispoziție obligatorie care alocă venitul respectiv bugetului CNC, care are vocația de a finanța aceste scheme, acest guvern a arătat în special că excedentul rezultat din diferența dintre venitul obținut din cele trei taxe și ajutoarele acordate efectiv ar fi servit la alimentarea unui fond de rezervă, ar fi fost utilizat de CNC în alte scopuri decât finanțarea schemelor respective și ar fi determinat o prelevare, în temeiul unui vot al Parlamentului francez, în favoarea bugetului general al statului. Această argumentație a fost contestată de reclamantele din litigiul principal și de Comisie.

19 Trebuie amintit că, potrivit jurisprudenței constante a Curții, pentru ca o taxă să poată fi considerată parte integrantă dintr-o măsură de ajutor, trebuie să existe o legătură de alocare obligatorie între taxă și ajutorul vizat, în temeiul reglementării naționale relevante, în sensul că venitul din taxă este alocat în mod obligatoriu finanțării ajutorului și influențează în mod direct importanța acestuia și, pe cale de consecință, aprecierea compatibilității acestui ajutor cu piața comună (Hotărârea din 22 decembrie 2008, Régie Networks, C-333/07, EU:C:2008:764, punctul 99 și jurisprudența citată, precum și Hotărârea din 10 noiembrie 2016, DTS Distribuidora de Televisión Digital/Comisia, C-449/14 P, EU:C:2016:848, punctul 68).

20 În plus, Curtea a statuat deja că în cazul în care organismul responsabil cu acordarea ajutoarelor finanțate prin intermediul unei taxe dispune de puterea discreționară de a aloca venitul din această taxă unor alte măsuri decât cele care prezintă toate caracteristicile unui ajutor în sensul articolului 107 alineatul (1) TFUE, o asemenea împrejurare poate exclude existența unei legături de alocare obligatorie între taxă și ajutor. Astfel, în prezența unei astfel de puteri discreționare, venitul din taxă nu poate afecta în mod direct importanța avantajului acordat beneficiarilor acestor ajutoare. În schimb, o asemenea legătură de alocare obligatorie poate exista atunci când venitul din taxă este alocat integral și exclusiv acordării de ajutoare, chiar dacă acele ajutoare sunt de tipuri diferite (a se vedea în acest sens Hotărârea din 13 ianuarie 2005, Pape, C-175/02, EU:C:2005:11, punctul 16, Hotărârea din 27 octombrie 2005, Distribution Casino Franța și alții, C-266/04-C-270/04, C-276/04 și C-321/04-C-325/04, EU:C:2005:657, punctul 55, precum și Hotărârea din 22 decembrie 2008, Régie Networks, C-333/07, EU:C:2008:764, punctele 102 și 104).

21 În plus, reiese din jurisprudența Curții că o astfel de legătură de alocare obligatorie poate lipsi atunci când cuantumul ajutoarelor acordate este stabilit numai în funcție de criterii obiective, fără legătură cu veniturile fiscale alocate, și supus unei limite legale absolute (a se vedea în acest sens Hotărârea din 27 octombrie 2005, Distribution Casino France și alții, C-266/04-C-270/04, C-276/04 și C-321/04-C-325/04, EU:C:2005:657, punctul 52).

22 Astfel, Curtea a considerat în special că nu exista o legătură de alocare obligatorie între taxă și ajutor în cazul în care cuantumul ajutoarelor acordate era stabilit în funcție de criterii care nu aveau legătură cu veniturile fiscale alocate și în care legislația națională prevedea că un eventual excedent al acestor venituri în raport cu aceste ajutoare trebuia reatribuit, după caz, unui fond de rezervă sau trezoreriei publice, aceleași venituri făcând, în plus, obiectul unei limite absolute, astfel încât orice excedent era de asemenea reatribuit la bugetul general al statului (a se vedea în acest sens Hotărârea din 10 noiembrie 2016, DTS Distribuidora de Televisión Digital/Comisia, C-449/14 P, EU:C:2016:848, punctele 70-72).

23 În speță, îi revine instanței de trimitere sarcina să verifice temeinicia premisei sale, conform căreia cele trei taxe făceau parte integrantă, în perioada în cauză, din schemele de ajutoare în discuție în litigiul principal, ținând seama de elementele expuse la punctele 16-22 din prezenta hotărâre. În această privință, instanța menționată va trebui în special să examineze dacă punerea în rezervă a unei părți din veniturile CNC a avut ca efect o realocare a cuantumului în cauză în favoarea altei măsuri decât cele care prezintă toate caracteristicile unui ajutor, în sensul articolului 107 alineatul (1) TFUE, și să aprecieze impactul pe care l-ar putea avea reatribuirea unei părți din aceste venituri la bugetul general al statului, intervenită în perioada în cauză, asupra existenței unei legături de alocare obligatorie între aceste taxe și aceste scheme.

24 Acestea fiind precizate, întrebările preliminare trebuie analizate pornind de la premisa că cele trei taxe făceau parte integrantă, în perioada în cauză, din schemele de ajutoare în discuție în litigiul principal (a se vedea prin analogie Hotărârea din 25 octombrie 2017, Polbud – Wykonawstwo, C-106/16, EU:C:2017:804, punctele 26-28, precum și Hotărârea din 17 aprilie 2018, B și Vomero, C-316/16 și C-424/16, EU:C:2018:256, punctul 42).

25 În această privință, trebuie amintit că, în cadrul sistemului de control al ajutoarelor de stat, instituit prin articolele 107 și 108 TFUE, procedura diferă după cum ajutoarele sunt existente sau noi. Astfel, în timp ce ajutoarele existente pot, în conformitate cu articolul 108 alineatul (1) TFUE, să fie puse în aplicare în mod legal în măsura în care Comisia nu a constatat incompatibilitatea lor, articolul 108 alineatul (3) TFUE prevede că proiectele care urmăresc să instituie ajutoare noi sau să modifice ajutoare existente trebuie să fie notificate în timp util Comisiei și nu pot fi puse în aplicare înainte ca procedura să conducă la o decizie finală (Hotărârea din 18 iulie 2013, P, C-6/12, EU:C:2013:525, punctul 36 și jurisprudența citată, precum și Hotărârea din 27 iunie 2017, Congregación de Escuelas Pías Provincia Betania, C-74/16, EU:C:2017:496, punctul 86).

26 Potrivit articolului 1 litera (c) din Regulamentul nr. 659/1999, noțiunea „ajutor nou” este definită ca fiind „orice ajutor, respectiv orice schemă de ajutor și orice ajutor individual care nu este ajutor existent, inclusiv modificările ajutoarelor existente”. Articolul 4 alineatul (1) prima teză din Regulamentul nr. 794/2004 prevede, în această privință, că, „în sensul articolului 1 litera (c) din Regulamentul [nr. 659/1999], o modificare a unui ajutor existent înseamnă orice schimbare, alta decât modificările de natură pur formală sau administrativă, care nu pot afecta evaluarea compatibilității măsurii de ajutor cu piața [internă]”. Articolul 4 alineatul (1) a doua teză din acest din urmă regulament prevede că „[c]u toate acestea, o creștere a bugetului inițial al unei scheme de ajutor existente cu până la 20 % nu se consideră o modificare a ajutorului existent.”

27 Prin urmare, pentru a furniza un răspuns util instanței de trimitere, este necesar să se stabilească ceea ce trebuie să se înțeleagă prin expresia „bugetul inițial al unei scheme de ajutor existente”, în sensul acestei dispoziții, și să se verifice dacă, în speță, creșterea venitului global din cele trei taxe trebuie considerată ca fiind o creștere a bugetului inițial al schemelor de ajutoare care trebuie să fie notificată Comisiei.

28 În această privință, în absența unei definiții prevăzute în reglementarea relevantă, noțiunea „bugetul unei scheme de ajutor”, în sensul articolului 4 alineatul (1) din Regulamentul nr. 794/2004, trebuie să se determine prin raportare la sensul obișnuit al acestei noțiuni în limbajul curent, ținând seama și de

contextul în care este utilizată și de obiectivele urmărite de reglementarea din care face parte (a se vedea prin analogie Hotărârea din 12 iunie 2018, Louboutin și Christian Louboutin, C-163/16, EU:C:2018:423, punctul 20, precum și jurisprudența citată).

29 Potrivit sensului său obișnuit, noțiunea „buget” privește sumele de care dispune o entitate pentru a-și efectua cheltuielile.

30 În ceea ce privește contextul în care această noțiune este utilizată și obiectivul urmărit prin articolul 4 alineatul (1) din Regulamentul nr. 794/2004, trebuie arătat că această dispoziție pune în aplicare sistemul de control preventiv instituit prin articolul 108 alineatul (3) TFUE cu privire la proiectele care tind să modifice ajutoare existente, în cadrul căruia Comisia este obligată să examineze compatibilitatea ajutorului preconizat cu piața internă (a se vedea în acest sens Hotărârea din 12 februarie 2008, CELF și ministre de la Culture et de la Communication, C-199/06, EU:C:2008:79, punctele 37 și 38). Acest control preventiv urmărește să fie puse în aplicare doar ajutoarele compatibile cu piața internă (a se vedea în acest sens Hotărârea din 21 noiembrie 2013, Deutsche Lufthansa, C-284/12, EU:C:2013:755, punctele 25 și 26, precum și Hotărârea din 19 iulie 2016, Kotnik și alții, C-526/14, EU:C:2016:570, punctul 36).

31 În această privință, Curtea a statuat deja că, pentru a fi în măsură să examineze dacă o schemă de ajutor preconizată de un stat membru poate fi considerată compatibilă cu piața internă, Comisia trebuie să poată aprecia efectele acestei scheme asupra concurenței, în special în funcție de bugetul alocat de statul membru schemei respective, și că, prin urmare, obligația de a menționa în notificări estimările cuantumului global al ajutorului preconizat este inerentă sistemului de control prealabil al măsurilor ajutoarelor de stat (a se vedea în acest sens Ordonanța din 22 martie 2012, Italia/Comisia, C-200/11 P, nepublicată, EU:C:2012:165, punctele 47-49).

32 În plus, trebuie amintit că, potrivit unei jurisprudențe constante a Curții, Comisia se poate limita, în cazul unei scheme de ajutor, să analizeze caracteristicile generale ale schemei în cauză, fără a fi obligată să examineze fiecare caz concret în care se aplică (Hotărârea din 9 iunie 2011, Comitato „Venezia vuole vivere” și alții/Comisia, C-71/09 P, C-73/09 P și C-76/09 P, EU:C:2011:368, punctul 130, precum și Hotărârea din 15 noiembrie 2011, Comisia și Spania/Government of Gibraltar și Regatul Unit, C-106/09 P și C-107/09 P, EU:C:2011:732, punctul 122).

33 Astfel, chiar și în cazul unei scheme de ajutor puse în aplicare cu încălcarea articolului 108 alineatul (3) TFUE, controlul Comisiei se poate limita la caracteristicile generale ale acestei scheme și nu trebuie să privească ajutoarele care au fost efectiv acordate (a se vedea în acest sens Hotărârea din 29 aprilie 2004, Grecia/Comisia, C-278/00, EU:C:2004:239, punctele 21 și 24).

34 În aceste condiții, noțiunea „bugetul unei scheme de ajutor” în sensul articolului 4 alineatul (1) din Regulamentul nr. 794/2004 nu poate fi înțeleasă ca fiind limitată la cuantumul ajutoarelor acordate efectiv, întrucât acest cuantum nu este cunoscut decât după punerea în aplicare a schemei de ajutor în cauză. Având în vedere caracterul preventiv al controlului instituit prin articolul 108 alineatul (3) TFUE, această noțiune trebuie, dimpotrivă, să fie interpretată în sensul că privește alocarea bugetară (a se vedea în acest sens Hotărârea din 20 mai 2010, Todaro Nunziatina & C., C-138/09, EU:C:2010:291, punctele 40 și 41), adică sumele de care dispune organismul responsabil cu acordarea ajutoarelor în cauză în vederea acestei acordări, astfel cum au fost notificate Comisiei de statul membru în cauză și aprobate de aceasta din urmă.

35 În cazul unei scheme de ajutor finanțate prin taxe alocate, venitul din aceste taxe este cel care este pus la dispoziția organismului responsabil cu punerea în aplicare a schemei în cauză și care constituie astfel „bugetul” schemei respective, în sensul articolului 4 alineatul (1) din Regulamentul nr. 794/2004.

36 Din moment ce schemele de ajutoare în discuție în litigiul principal, care au fost autorizate prin Deciziile din 2006 și din 2007, fac parte din noțiunea „ajutor existent”, în sensul articolului 1 litera (b) punctul (ii) din Regulamentul 659/1999, trebuie să se verifice dacă Comisia a aprobat, prin intermediul acestor decizii, creșterea pe care venitul global din cele trei taxe a cunoscut-o în perioada în cauză.

37 În această privință, trebuie amintit că, întrucât sunt derogări de la principiul general al incompatibilității ajutoarelor de stat cu piața internă, enunțat la articolul 107 alineatul (1) TFUE, deciziile Comisiei de autorizare a unei scheme de ajutor trebuie să facă obiectul unei interpretări stricte (a se vedea în acest sens Hotărârea din 29 aprilie 2004, Germania/Comisia, C-277/00, EU:C:2004:238, punctele 20 și 24, precum și Hotărârea din 14 octombrie 2010, Nuova Agricast și Cofra/Comisia, C-67/09 P, EU:C:2010:607, punctul 74).

38 În plus, potrivit jurisprudenței constante a Curții, pentru a proceda la interpretarea unor astfel de decizii ale Comisiei, este necesar să se examineze nu numai textul în sine al acestora, ci să se ia în considerare și notificarea efectuată de statul membru în cauză (a se vedea în acest sens Hotărârea din 20 mai 2010, Todaro Nunziatina & C., C-138/09, EU:C:2010:291, punctul 31, și Hotărârea din 16 decembrie 2010, Kahla Thüringen Porzellan/Comisia, C-537/08 P, EU:C:2010:769, punctul 44, precum și Ordonanța din 22 martie 2012, Italia/Comisia, C-200/11 P, nepublicată, EU:C:2012:165, punctul 27). Astfel, Curtea a statuat deja că domeniul de aplicare al unei decizii de aprobare a unei scheme de ajutor este, în principiu, limitat de bugetul indicat de statul membru în scrisoarea sa de notificare, chiar dacă acest buget nu a fost menționat în cuprinsul acestei decizii (a se vedea în acest sens Ordonanța din 22 martie 2012, Italia/Comisia, C-200/11 P, nepublicată, EU:C:2012:165, punctele 26 și 27).

39 În speță, textul Deciziilor din 2006 și din 2007 preia în mod expres previziunile referitoare la venitul din cele trei taxe care au fost notificate de autoritățile franceze Comisiei cu titlu de buget al schemelor de ajutoare în cauză. În ceea ce privește în special Decizia din 2007, aceasta prezintă în mod explicit estimările acestor autorități referitoare la consecințele reformei taxei pe serviciile de televiziune, care se află în esență la originea creșterii pe care venitul global din cele trei taxe a cunoscut-o în perioada în cauză. Astfel, punctul 9 din această decizie menționează că potrivit acestor estimări, reforma menționată ar putea „ajunge până la a genera o creștere a contului de susținere pentru perioad[a] [cuprinsă între anii 2009 și 2011] de la 2 % la 3 % (între 11 și 16,5 milioane de euro) pe an”. De asemenea, la punctul 20 din decizia menționată, estimările respective au fost din nou menționate de Comisie atunci când aceasta a apreciat impactul reformei respective asupra compatibilității schemelor de ajutoare în discuție în litigiul principal cu piața internă.

40 În aceste condiții, reiese din Deciziile din 2006 și din 2007 că venitul din cele trei taxe constituie un element pe baza căruia Comisia și-a întemeiat aprobarea schemelor de ajutoare în cauză și că această instituție nu a autorizat o creștere a acestui venit peste previziunile notificate Comisiei. În consecință, având în vedere jurisprudența citată la punctele 31, 37 și 38 din prezenta hotărâre, trebuie să se considere că întinderea autorizațiilor de punere în aplicare a acestor scheme, acordate prin intermediul acestor decizii, se limitează, în ceea ce privește venitul din cele trei taxe, la creșterea astfel cum a fost notificată Comisiei.

41 Or, potrivit indicațiilor instanței de trimitere, creșterea reală pe care venitul global din cele trei taxe a cunoscut-o în perioada în cauză a depășit cu mult previziunile furnizate Comisiei, și anume 16,5 milioane de euro pe an, această creștere ridicându-se, potrivit raportului Curții de Conturi citat de această instanță, la 67 de milioane de euro în medie în această perioadă. În măsura în care o asemenea creștere a bugetului în raport cu bugetul autorizat de Comisie poate influența evaluarea compatibilității schemelor de ajutoare în discuție în litigiul principal cu piața internă, aceasta constituie o schimbare diferită de o modificare de natură pur formală sau administrativă, în sensul articolului 4 alineatul (1) prima teză din Regulamentul nr. 794/2004. Cu excepția cazului în care

rămâne inferioară pragului de 20 % prevăzut la articolul 4 alineatul (1) a doua teză din acest regulament, o astfel de creștere constituie, așadar, o modificare a unui ajutor existent, în sensul articolului 1 litera (c) din Regulamentul nr. 659/1999.

42 În măsura în care instanța de trimitere solicită să se stabilească, în această privință, relevanța împrejurării că creșterea menționată nu se datorează unei modificări juridice a schemelor de ajutoare în discuție în litigiul principal, trebuie amintit că articolul 4 alineatul (1) prima teză din Regulamentul nr. 794/2004 definește noțiunea „modificarea unui ajutor existent” în sens larg, cuprinzând „orice schimbare, alta decât modificările de natură pur formală sau administrativă, care nu pot afecta evaluarea compatibilității măsurii de ajutor cu piața [internă].” Astfel, reiese din termenii „orice schimbare” că această definiție nu se poate limita numai la modificările juridice ale schemelor de ajutoare.

43 În plus, această dispoziție trebuie interpretată în lumina obiectivului sistemului de control preventiv pe care aceasta l-a instituit, care constă, astfel cum s-a amintit la punctul 30 din prezenta hotărâre, în a asigura că doar ajutoarele compatibile cu piața internă sunt puse în aplicare. Or, o creștere a bugetului unei scheme de ajutoare poate să aibă o incidență asupra aprecierii compatibilității sale cu piața internă, independent de aspectul dacă această modificare se datorează sau nu unei modificări juridice a schemei de ajutoare în cauză.

44 Necesara respectare a principiului securității juridice nu se opune nici ea faptului ca o creștere a bugetului unei scheme de ajutoare în raport cu bugetul autorizat de Comisie să fie considerată, în împrejurări precum cele în discuție în litigiul principal, drept o modificare a unui ajutor existent, în sensul articolului 108 alineatul (3) TFUE.

45 Astfel, reiese din considerentul (4) al Regulamentului nr. 794/2004 că tocmai pentru motive de securitate juridică articolul 4 alineatul (1) a doua teză din acest regulament stabilește un prag precis sub care o creștere a bugetului unei scheme de ajutoare nu este considerată ca fiind o modificare a ajutorului existent. Stabilind acest prag la nivelul destul de ridicat de 20 %, această dispoziție prevede o marjă de siguranță care ține suficient seama de incertitudinile legate de aplicarea controlului preventiv instituit prin articolul 108 alineatul (3) TFUE în privința schemelor de ajutoare al căror buget este fluctuant, precum cele în discuție în litigiul principal.

46 Pe de altă parte, Curtea a statuat deja că un stat membru nu poate invoca principiul securității juridice pentru a se îndepărta de informațiile pe care le-a furnizat Comisiei în cadrul notificării unei scheme de ajutoare și de care depinde domeniul de aplicare al deciziei Comisiei de autorizare a acestei scheme, ci trebuie, dimpotrivă, să țină cont de aceste informații și să se asigure că schema respectivă este pusă în aplicare în conformitate cu acestea (a se vedea în acest sens Hotărârea din 16 decembrie 2010, Kahla Thüringen Porzellan/Comisia, C-537/08 P, EU:C:2010:769, punctul 47).

47 În plus, este necesar să se arate că, în speță, în documentul Comisiei intitulat „Autorizarea ajutoarelor de stat în cadrul dispozițiilor articolelor 87 și 88 din Tratatul CE – Cazuri în care Comisia nu ridică obiecții” și publicat în *Jurnalul Oficial al Uniunii Europene* (JO 2007, C 246, p. 1), previziunile autorităților franceze privind creșterea venitului din cele trei taxe ca urmare a reformei taxei pe serviciile de televiziune au fost prezentate ca fiind „bugetul” ajutorului autorizat. Or, în sistemul de control preventiv instituit prin articolul 108 alineatul (3) TFUE, nici statul membru în cauză, nici beneficiarii unei scheme de ajutoare nu pot să se prevaleze în mod rezonabil de încrederea legitimă că o decizie de autorizare ar produce efecte juridice dincolo de descrierea măsurii, astfel cum aceasta a fost publicată în *Jurnalul Oficial al Uniunii Europene* (a se vedea în acest sens Hotărârea din 14 octombrie 2010, Nuova Agricast și Cofra/Comisia, C-67/09 P, EU:C:2010:607, punctele 72-74).

48 Instanța de trimitere solicită să se stabilească și care sunt învățămintele care trebuie desprinse, pentru cauza principală, din Hotărârea din 9 august 1994, Namur-Les assurances du crédit (C-44/93, EU:C:1994:311), în cadrul căreia Curtea a statuat în esență că extinderea domeniului de activitate a

unei instituții publice care beneficia de ajutoare acordate de stat în temeiul unei reglementări anterioare intrării în vigoare a Tratatului CEE nu putea fi privită ca o modificare a unui ajutor existent, din moment ce această extindere nu afectase schema de ajutoare instituită de această reglementare.

49 Această jurisprudență nu poate fi însă transpusă cauzei principale. Astfel, extinderea domeniului de activitate a beneficiarului ajutorului în discuție în cauza în care s-a pronunțat Hotărârea din 9 august 1994, Namur-Les assurances du crédit (C-44/93, EU:C:1994:311), care nu afecta schema de ajutoare instituită de reglementarea în cauză, nu poate fi comparată cu creșterea bugetului schemelor de ajutoare în discuție în litigiul principal, întrucât numai această creștere afectează în mod direct schemele de ajutoare în discuție.

50 Rezultă că o creștere a venitului din taxele care finanțează mai multe scheme de ajutoare autorizate în raport cu previziunile notificate Comisiei, precum cea în discuție în litigiul principal, constituie o modificare a unui ajutor existent în sensul articolului 1 litera (c) din Regulamentul nr. 659/1999 și al articolului 4 alineatul (1) prima teză din Regulamentul nr. 794/2004, interpretate în lumina articolul 108 alineatul (3) TFUE, în afară de cazul în care această creștere rămâne inferioară pragului de 20 % prevăzut la articolul 4 alineatul (1) a doua teză de acest din urmă regulament.

51 În ceea ce privește calculul pragului menționat în împrejurări precum cele în discuție în litigiul principal, reiese din cuprinsul articolului 4 alineatul (1) a doua teză din Regulamentul nr. 794/2004 că o creștere a „bugetului inițial” al unei scheme de ajutoare existente care nu depășește 20 % nu este considerată o modificare a ajutorului existent. Prin urmare, pragul de 20 % prevăzut de această dispoziție se raportează la „bugetul inițial” al schemei de ajutoare în cauză, adică la bugetul schemei astfel cum a fost autorizat de Comisie.

52 În plus, reiese din punctele 28-35 din prezenta hotărâre că în cazul, precum cel din speță, al unei scheme de ajutoare existente finanțate din taxele alocate, bugetul inițial al acestei scheme este determinat de previziunile de venituri fiscale alocate, astfel cum au fost acestea autorizate de Comisie. Prin urmare, depășirea pragului de 20 % trebuie să se aprecieze în raport cu aceste venituri, iar nu în raport cu ajutoarele efectiv acordate.

53 În speță, reiese din Deciziile din 2006 și din 2007 că Comisia a autorizat, în ceea ce privește venitul anual din cele trei taxe, un cuantum maxim de aproximativ 557 de milioane de euro. Or, reiese din raportul Curții de Conturi, la care se referă instanța de trimitere în cererea de decizie preliminară, că, în perioada în cauză, cuantumul venitului anual din aceste taxe a crescut până la 806 milioane de euro în anul 2011, în special datorită creșterii semnificative a venitului din taxa pe serviciile de televiziune, care a trecut de la 362 de milioane de euro în anul 2007 la 631 de milioane de euro în anul 2011. Astfel, rezultă că creșterea pe care bugetul schemelor de ajutoare în discuție în litigiul principal a cunoscut-o, în această perioadă, în raport cu bugetul autorizat prin Deciziile din 2006 și din 2007, depășește cu mult pragul de 20 %, cu precizarea că anul în cursul căruia a intervenit depășirea acestui prag trebuie determinat de instanța de trimitere.

54 În această privință, referitor la punerea în rezervă a unei părți din veniturile CNC, menționată de instanța de trimitere, pare să reiasă din dosarul aflat la dispoziția Curții că aceasta nu a avut ca efect realocarea cuantumului în cauză în favoarea altei măsuri decât cele care prezintă toate caracteristicile unui ajutor, în sensul articolului 107 alineatul (1) TFUE, aspect pe care instanța de trimitere are sarcina să îl verifice.

55 În lipsa unei astfel de realocări care să permită scăderea venitului din cele trei taxe din bugetul schemelor de ajutoare în cauză, o punere în rezervă lasă acest venit la dispoziția organismului responsabil cu punerea în aplicare a acestor scheme, în scopul plății unor ajutoare individuale, în măsura în care singurul efect al acestei puneri în rezervă constă, astfel cum a subliniat Comisia în cursul ședinței, într-o amânare a acestei plăți. Din moment ce venitul menționat continuă, astfel, să

facă parte din acest buget, o asemenea punere în rezervă nu poate, în sine, să repună în discuție depășirea pragului de 20 % prevăzut la articolul 4 alineatul (1) a doua teza din Regulamentul nr. 794/2004.

56 În ceea ce privește prelevările în favoarea bugetului general al statului, menționate de asemenea de instanța de trimitere, trebuie să se arate că, potrivit indicațiilor care figurează în dosarul care se află la dispoziția Curții, rezultă că în perioada în cauză numai cuantumul de 20 de milioane de euro a fost reatribuit acestui buget de Parlamentul francez, în luna decembrie 2010, pentru anul 2011. Or, având în vedere informațiile cuprinse în raportul Curții de Conturi, prevăzute la punctul 53 din prezenta hotărâre, se pare că, chiar ținându-se cont de această reatribuire, creșterea pe care bugetul schemelor de ajutoare în discuție în litigiul principal a cunoscut-o în această perioadă, în raport cu bugetul autorizat prin Deciziile din 2006 și din 2007, ar depăși pragul de 20 %.

57 În consecință, sub rezerva unei verificări efectuate de instanța de trimitere, rezultă că simpla punere în rezervă a unei părți din veniturile CNC, fără realocarea cuantumului în cauză în alte scopuri decât pentru acordarea de ajutoare, precum și prelevarea în favoarea bugetului general al statului intervenită în perioada în cauză nu sunt de natură să repună în discuție existența unei creșteri a bugetului schemelor de ajutoare în discuție în litigiul principal, în această perioadă, în raport cu bugetul autorizat prin Deciziile din 2006 și din 2007, care depășește pragul de 20 % prevăzut la articolul 4 alineatul (1) a doua teză din Regulamentul nr. 794/2004.

58 Astfel cum reiese din punctul 23 din prezenta hotărâre, această concluzie nu aduce însă atingere aprecierii pe care instanța de trimitere trebuie să o facă cu privire la punerea în rezervă a unei părți din veniturile CNC și la prelevarea în favoarea bugetului general al statului intervenită în perioada în cauză, în cadrul examinării existenței unei legături de alocare obligatorie între cele trei taxe și schemele de ajutoare în cauză.

59 Astfel, sub rezerva acestei verificări, în cadrul sistemului de control preventiv instituit prin articolul 108 alineatul (3) TFUE, o creștere a bugetului acestor scheme în raport cu bugetul autorizat de Comisie, precum cea în discuție în litigiul principal, ar fi trebuit să fie notificată acesteia în timp util, adică din momentul în care autoritățile franceze puteau să prevadă în mod rezonabil depășirea pragului de 20 % menționat.

60 Având în vedere toate considerațiile care precedă, trebuie să se răspundă la întrebările preliminare că o creștere a venitului din taxele care finanțează mai multe scheme de ajutoare autorizate în raport cu previziunile notificate Comisiei, precum cea în discuție în litigiul principal, constituie o modificare a unui ajutor existent, în sensul articolului 1 litera (c) din Regulamentul nr. 659/1999 și al articolului 4 alineatul (1) prima teză din Regulamentul nr. 794/2004, interpretate în lumina articolului 108 alineatul (3) TFUE, în afară de cazul în care această creștere rămâne inferioară pragului de 20 % prevăzut la articolul 4 alineatul (1) a doua teză de acest din urmă regulament. Într-o situație precum cea în discuție în litigiul principal, acest prag trebuie apreciat prin raportare la veniturile alocate schemelor de ajutoare în cauză, iar nu prin raportare la ajutoarele efectiv acordate.

Cu privire la limitarea în timp a efectelor prezentei hotărâri

61 În ceea ce privește cererea guvernului francez de a limita în timp efectele prezentei hotărâri, trebuie amintit că, potrivit unei jurisprudențe constante, interpretarea pe care Curtea o dă unei norme de drept al Uniunii, în exercitarea competenței pe care i-o conferă articolul 267 TFUE, lămurește și precizează semnificația și domeniul de aplicare ale acestei norme, astfel cum trebuie sau ar fi trebuit să fie înțeleasă și aplicată ea de la data intrării sale în vigoare. Rezultă că norma astfel interpretată poate și trebuie să fie aplicată de instanță unor raporturi juridice născute și constituite înainte de

hotărârea asupra cererii de interpretare, dacă, pe de altă parte, sunt întrunite condițiile care permit sesizarea instanțelor competente cu un litigiu privind aplicarea normei respective (Hotărârea din 29 septembrie 2015, Gmina Wrocław, C-276/14, EU:C:2015:635, punctul 44 și jurisprudența citată).

62 Numai în mod cu totul excepțional, în aplicarea principiului general al securității juridice, inerent ordinii juridice a Uniunii, Curtea poate fi determinată să limiteze posibilitatea oricărei persoane interesate de a invoca o dispoziție pe care a interpretat-o în scopul de a contesta raporturi juridice stabilite cu bună-credință. Pentru a putea decide o astfel de limitare, este necesară întrunirea a două criterii esențiale, și anume buna-credință a celor interesați și riscul unor perturbări grave (Hotărârea din 29 septembrie 2015, Gmina Wrocław, C-276/14, EU:C:2015:635, punctul 45și jurisprudența citată).

63 În speță, guvernul francez nu demonstrează că constatarea realizată de instanța de trimitere, ca urmare a prezentei hotărâri, a unei încălcări a articolului 108 alineatul (3) TFUE ar determina riscul apariției unor perturbări grave.

64 În consecință, și fără a fi necesar să se verifice dacă criteriul referitor la buna-credință a celor interesați este îndeplinit, efectele în timp ale prezentei hotărâri nu trebuie limitate în timp.

Cu privire la cheltuielile de judecată

65 Întrucât, în privința părților din litigiul principal, procedura are caracterul unui incident survenit la instanța de trimitere, este de competența acesteia să se pronunțe cu privire la cheltuielile de judecată. Cheltuielile efectuate pentru a prezenta observații Curții, altele decât cele ale părților menționate, nu pot face obiectul unei rambursări.

Pentru aceste motive, Curtea (Camera a patra) declară:

O creștere a venitului din taxele care finanțează mai multe scheme de ajutoare autorizate în raport cu previziunile notificate Comisiei Europene, precum cea în discuție în litigiul principal, constituie o modificare a unui ajutor existent, în sensul articolului 1 litera (c) din Regulamentul (CE) nr. 659/1999 al Consiliului din 22 martie 1999 de stabilire a normelor de aplicare a articolului [108 TFUE] și al articolului 4 alineatul (1) prima teză din Regulamentul (CE) nr. 794/2004 al Comisiei din 21 aprilie 2004 de punere în aplicare a Regulamentului nr. 659/1999, interpretate în lumina articolului 108 alineatul (3) TFUE, în afară de cazul în care această creștere rămâne inferioară pragului de 20 % prevăzut la articolul 4 alineatul (1) a doua teză de acest din urmă regulament. Într-o situație precum cea în discuție în litigiul principal, acest prag trebuie apreciat prin raportare la veniturile alocate schemelor de ajutoare în cauză, iar nu prin raportare la ajutoarele efectiv acordate.

Semnături